

הרב יקותיאל זלמן גאלד

בדקלקן ג. י. יצ"ו

מאמר יש ששים רבוא אותיות לתורה

בין המאמרים שהועברו מדור לדור בכל ספרי הקודש^א, הוא המאמר המפורסם שעליה יסוב נושא דברינו, והיא הרמזו בר"ת של שם ישראל - "יש ששים רבוא אותיות לתורה", אשר בפענוחו כבר נשתברו כמה קולמסים במשך הדורות, וקדימת מקור המאמר נעלמה ובס' המקרא והמסורה (להר"ר מרגליות) מציין דברי הזוהר חדש סוף שיר השירים (צ"א ע"ב) בחשבו כל הכ"ב אותיות - וזל"ק אלון איגון סליקי דאיתין לשיתן רבוא, בגין למיהוי שלימו ברוא דאיתין בשיפו כולו ע"כ, אבל לפי"מ שפירשו בספר מתוק מדבש אין ענינו לכאן הווא וזל"ק מפרש דהמילוי של הכ"ב אתון הם ס' אותיות. ובמילוי דמילוי פעמים רבות יגיע עד מספר ששים רבוא עיי"ש.

והמקור הראשון^ב שבידנו על מספר ס' רבוא אותיות לתורה הוא בספר מגלה עמוקות (נאחזקן אופן קפ"ו) וזל"ק, "לכל א' מ' ישראל יש לנשמה שלו אות אחת מששים רבוא אותיות התורה וכו', וכן ישראל נטריקן י'ש ש'שים רבוא א'אותיות לתורה", ע"ב.

והנה כבר תמחו ע"ז גדולים וטובים דלפי מנין האותיות שלפנינו מניע מספרו לערך חצי החשבון והם שלשים רבוא ד' אלפים תת"ה ואף שאין אנו בקיאים בחסידות ויתירות, מ"מ ודאי אין חסרון הבקאות עד כדי חצי האותיות.

א. ונכון להעתיק ל' קדשו של החת"ס (נדפס לראשונה בסוף ח' חתם סופר עמ"ס חולין, וכעת נדפס בקובץ תשובות ח"ח סי' נ"ב), וזל"ק נשאלתי אם יש אתי לפרש הנמצא בספרים חיצונים לרז"ל כי יש ששים רבוא אותיות לתורה, ואמרו כי ישראל ר"ת כן הוא, ועמדו למנין כל "התנ"ך" (לכאן זה ט"ס כי בתנ"ך יש הרבה יותר מס' רבוא ע"י להלן בדרך הראשון), ואין בו כמו אלו, תשובה דברים הללו לא נמצאו בש"ס כי אם בספרים המקובלים ואין לנו עסק בנסתרות, ולא אתנו יודע עד מה ואיך נעמוד למנין אותיות התורה, וכבר העידו חז"ל שאין אנו בקיאים בחסידות ויתירות, אך להוציא חלק אי אפשר, ובפרט בדור הזה מצוה לעיין בדברים כאלו להשיב למי שלבו חלק, ושמח כשמוצא מקום לחלוק, עכ"ל ק.

ב. הפני יושע (קידושין דף ל') כותב לפי שנמצאו בספרים קדמונים ואחרונים שמספר אותיות הוא ס"ד וע"ז רומזו ישראל, ונזכר בזוהר ובשל"ה בכמה מקומות - והעיר על כך בספר משנת אברהם "צ"ע היכן נזכר בזוהר ובשל"ה", הנה על ספר הזוהר הבאנו בפנים, ובענין של"ה אף שלא מצאתיו בספר של"ה, אבל נמצא בסידור של"ה בתפילת יום הכיפורים, וזל"ק, והנה מתוודים באותיות אלפ"א בית"א אשמנו בגדנו וכו', דע כי כ"ב אותיות הם יסוד התורה ויסוד שמותיו וכו', והכלל הוא התורה כולה שמותיו והתורה הוא ארוגה מכ"ב אותיות, והחוטא פוגם בהם, על כן צריך להתוודות בהם, כי מצד נשמתן הם תלויין באותיות התורה, שיש ששים רבוא אותיות בתורה והם ששים רבוא נשמות, ע"כ.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

הראשון שמצינו שמתמה על מספר של ששים רבוא הוא הרמ"ע מפענו במאמר הנפש (הועתק להלן בדרך השמיני) וכן החסד לאברהם לרבי אברהם אולאי זצ"ל (הועתק להלן בדרך השני), הביאו הפני יהושע במס' קדושין (דף ל.).

וכן החות יאיר (סי' רל"ה) תמה, וז"ל אי אפשר לשכלי הדל להולמו אחרי שסכום פסוקי תורה (לפי הנדפס) בחומשין ה' אלפים תתמ"ה, ובש"ס (קידושין ל' ע"א) ה' אלפים תתפ"ח וכו', נמצא אפילו ה' בכל פסוק מאה אותיות אי אפשר שיהיו ששים רבוא שהרי אין בתורה ששת אלפים פסוקים, עיי"ש.

וקודם שנבוא לשערי התירוצים, נקדים עוד דברי רב סעדיה גאון שחישב חשבון כל אות מכ"ב אותיות שבתורה כמה הם נמצאים בתורה ועל כל אות מביא רמז מפסוק שבתנ"ך, (הועתק דברי רס"ג במילואו בס' משנת אברהם, ובמדרש תלפיות ערך אותיות) ולפי חשבוננו עולה קרוב לשמונים רבוא (בדיוק תשע"ח אלפים תתמ"ז).

וגם ע"ז הרבה לתמוה החות יאיר וז"ל וראיתי בספר נובלות חכמה ובשאר ספרים בשם רבי סעדיה גאון שכתב על כל כ"ב אותיות כל אות ואות מהם כמה נמצאים בתורה וחיבר שיר נפלא בא"ב רמז בו המספר ומייתי על כל אות ואות פסוקים מתנ"ך שנמצאו מכון במספר התוא, כאלו רוח ה' דבר בו, ואם ה' המספר מצד עצמו מקובל ומתוקן הייתי אומר שידעיה זו גם החרוזים ומציאת הפסוקים הן חוץ להשגה אנושית רק דברי נביאות והמכתב מכתב אלקים, אבל מה נעשה והחוש מכחיש פרטי המספרים גם כללם, כי למיעוט הכמות אי אפשר לפרשו שרצה לומר כל תנ"ך, ואפילו נ"ך לחוד, ועל התורה לחוד ג"כ אי אפשר כי לפי חשבון שכתב בפרטן עולה ס"ה תשע"ה אלפים תתמ"ז והוא דבר שאי אפשר כמ"ש"כ שא"א לומר שעולים אפילו ת"ר אלף, וכן כשנתבונן בפרטים לא מצאנו ידינו ורגלנו בשכלנו כי איך אפשר וכו' עיי"ש כל המשך לשון החות יאיר ומסיים "ומי שדעתו רחבה ויחננו ה' רוח חכמה לקיים דברי הגאון ז"ל מה טוב חלקו ומה נעים גורלו".

והנה בישוב מוכנה זו מצינו ראינו בספרי הקדמונים והאחרונים כמה מהלכים, (א) דמחשבין פסוקי תורה ונביאים. (ב) דמחשבין מילואי האותיות. (ג) דמחשבין היקף הגויל. (ד) דכמה אותיות מורכבים מעוד אותיות. (ה) דמחשבין הנקודות שהם אותיות נעלמות. (ו) דמחשבין התרגום. (ז) דמחשבין הקרי והכתיב. (ח) תורה שבשמים. (ט) שמחשבין מקומות החלקים שבס"ת.

(זאת למודעי כי המראה מקומות שבתוך המאמר שלפנינו שאבנו בעיקר מהפתיחה להספר הנפלא משנת אברהם על הל' סת"ם - י"ל זימאמיר שנת תרכ"ח מעוטרת בהסכמות מגדולי רוסיא ביניהם בעל תהלה לדוד ובעל פרי דעה ז"ל, ומס' המקרא והמסורה להג"ר ראובן מרגליות ז"ל סי' י"ב, שוב קבלתי עוד איזה מאמרים בענין ומהם הוספתי עוד איזה נקודות).

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

הדרך הראשון

בספר עמרת ראש (הנדפס בעין יעקב דפוס ווילנא, קידושין דף ל'), מתרין דברי הרס"ג בחשבון תשע"ה אלפים, וכן חשבון של ס' רבוא. דהרס"ג חושב התנ"ך כולו, והמגלה עמוקות וכו' חושבין תורה ונביאים, וז"ל דודאי האמת כן הוא שהגאון חושב האותיות של כל התנ"ך ויגיד עליו רעו שכתב שם מספר הפסוקין כג' אלף כג' והוא באמת מספר הפסוקים של כל התנ"ך שכ"ה ג"כ מספר הפסוקים המגויים בתנ"כ"ם שלנו הנדפס בערך זה, דסכום פסוקי תורה בחומשין שלנו הוי ה' אלפים תתמ"ה כג"ל, וסכום פסוקים נביאים ראשונים ואחרונים שלפנינו כך הם יהושע תרנ"ו, שופטים תרי"ה, שמואל ט"ו מאות ושש, מלכים ט"ו מאות ולד', ישעיה י"ב מאות צ"ה, ירמיה י"ג מאות ס"ה, יחזקאל י"ב מאות ע"ג, תרי עשר אלף וחמשים, סך הכל יעלה תשעה אלפים רצ"ו, וסכום פסוקים כתובים שלפנינו כך הם רות פ"ה, אסתר קס"ו, איוב אלף ושבעים, תהלים ה' אלפים תקכ"ו, משלי תתקט"ו, קהלת רכ"ב, שה"ש קי"ז, איכה קנ"ד, דניאל שני"ו, עזרא-נחמיה תרפ"ח, דברי הימים אלף תשמ"ט, סך הכל יעלה ח' אלפים וחמשים, ובשחצרפם יחד... יעלה סך הכל כג' אלפים קצ"ב (בנדפס טעות קצ"ג) פסוקים ונמצא שאין יתרון במספר הגאון רק ביא' פסוקים על כל התנ"ך, ועי' בקונקרדנסיאם שיש ג"כ שם קצת שינוי בסכום הפסוקים וא"כ הדבר ברור שהגאון חשב הפסוקים והאותיות של כל תנ"ך בסכום הפסוקים הם כג' אלף ור"ג וסכום האותיות לפי המספר שכתב בפרטן יעלו תשצ"ב אלפים וע"ז, יע"י"ש, (ודלא כהחת יאיר שכ' תשע"ח אלפים ותתמ"ז) א"כ לפי ערך הפסוקים יעלו מספר האותיות לד' אותיות בערך לכל פסוק כשתדקק ואף שיש פסוקים גדולים יותר כמו"כ יש ג"כ פסוקים קטנים הרבה יותר, וא"כ נסתלק מה שנתלבט בספר חות יאיר בדברי הגאון כג"ל דודאי אדרבה לפי הנראה בחוש אפשר הוא להיות בדברי הגאון, ונאמן עלינו הגאון ז"ל שבדאי בדבריו כן הוא.

וממשיך העמרת ראש ומעתה גם המספר ששים ריבוא אותיות לתורה שכתב הבעל מגלה עמוקות ז"ל שדרך יחדיו עם דברי הגאון דמספר תשצ"ב אלפים וע"ז שכתב הגאון היינו של תנ"ך כג"ל, אבל מספר ששים רבוא אותיות ז"ל דהיינו לתורה ונביאים לחוד משום דנביאים הם דברי קבלה שכן קבלו מפי הגבורה בעיקר תורת משה², אבל כתובים נאמרו רק ברוח הקודש ונקראין דברי קדושה וכמ"ש בחידושי אנשי שם בשם מהר"ם על הר"ן במס' ראש השנה, (פרק ד', דף ט'), ואם דבתשצ"ב אלפים וע"ז אין יתרון על ששים ריבוא אלף, חלק רביעי מלכר, וערך הפסוקים של כתובים שהם ח' אלפים וחמשים הם יותר חלק שלישי מערך הפסוקים של כל תנ"ך שהם כג' אלף וקצ"ז (בנדפס ט"ס) יכול להיות דפסוקי כתובים רובם הם באמת קטנים יותר מפסוקי תורה ונביאים - ושפיר יכול להיות דפסוקי תורה ונביאים יעלו ת"ר אלף אותיות.

ג. עיין בשיטה מקובצת (מס' בבא קמא דף ב:) דברי קבלה בשם הר"פ ויש מפרש קבלה "שכולם קבלו נבואתם ממשד רבינו ע"ה" וכן אמר ישעיה קרבו אלי שמעו זאת לא מראש בסתר דברתי מעת היתה שם אני ועתה ה' אלקים שלחני ורוחו, ע"כ, ולהעיר מלשון רש"י שם ד"ה דברי קבלה - נביאים "וכתובים".

הדרך השני

החסד לאברהם (מזקנו של הרב חיד"א) ז"ל כותב בספרו מעיין שני נהר י"א, וז"ל מצאתי בספר כתיבת יד קדמון וז"ל ודע שאותיות התורה בס"ת אינם עולים יותר מל"א רבוא, ומה שאמרו ס"ר הכוונה הוא לחשבון האותיות א"ב עם מנצפ"ך אשר כל אות ואות נכתב במילוי ומילוי דמילוי, עד"ז א' - אל"ף למ"ד פ"א, ואלו י"ב אותיות הם מילוי אות אל"ף, ודע כי חשבון אות פ' אריבא הוא ח' מאות, ופ"א כפופה שמונים, וכשתמנה כשבון כל הי"ב אותיות הרי ח"י מאות וח"י, ועד"ז תמנה כל שאר אותיות עכ"ל (כת"י קדמון) ודו"ק עכ"ל חסד לאברהם, ותמה עליו בספר משנת אברהם בזה"ל ודבריו סתומים וחתומים ותמוהים, שספרתי ודקדקתי היטב ואינם עולים אפילו ס' אלף שהם שש רבוא [היינו שבעל משנ"א חישב הגימטריא של הכב' אתון ומנצפ"ך וכן המילוי והמילוי דמילוי דאז עולה אות אלף כנ"ל בנימטריא 818 ולחשבון זו כל שאר האותיות ואינו עולים רק שש רבוא (60,000) - עכ"פ למהלך זו אין מחשבין כלל אותיות התורה רק סופרים הגימטריא של האותיות שבהם כותבין תורה - וזהו באמת קרוב למה שהבאנו בריש דברינו מדברי הזוה"ק דהס"ר אינם אותיות של התורה רק חשבון של מילוי דמילוי "כמ"פ" דאז מגיע לחשבון ס"ר - ומי יעמוד בסוד קדושים להבין סוד שיה שרפי קודש בחשבון המילוי דמילוי, ואולי אם מוסיפין עוד מילוי - היינו מילוי דמילוי דמילוי אז נגיע לחשבון של ס' רבוא בנימטריא ואם נוסיף עוד כמה מילויים אז בחשבון האותיות בלחוד כל"א הגימטריא נגיע למספר ס"ר], ומסיים המשנת אברהם שוב בא לידי חסד לאברהם ישן נושן דפוס ואלקווא וראיתי במקום וד"ק הנ"ל נכתב וצ"ע, ואפשר כוונתו ג"כ על תמיהא זו על מה שמצא בס' כת"י קדמון הנ"ל שאין החשבון עולה יפה, ע"כ ממשנ"א.

והתמיה בדברי החסל"א כבר הציע הגדול בדורו רבי שאול הלוי זצ"ל אב"ד האג, בפגשו בהרב חיד"א ז"ל בהיותו בעירו בשליחות מצוה (ומזכירו הרחיד"א בס' מדבר קדמות מערכת י' אות י') וז"ל אמרו הקדמונים כי הוא (ישראל) ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה והם כנגד ששים רבוא ישראל, כי כל גשמה יש לה אחוזה באות א' מהתורה הקדושה, אמנם רבים חתרו למען דעת בירור חשבון זה, ומורי זקני הרב בחסד לאברהם וכו' וזה שנים רבות שאלני הרב החסיד מהר"ר שאול סג"ל זלה"ה אב"ד בק"ק האג שטרח לכיון חשבון זה ולא עלה בידו, וגם אני בעניי נלאיתי לצדד כמה צדדים וחשבונות רבים ולא מצאתי מנוח, ואחר זמן רב בא לידי ס' חס"ל בכ"י שהי' בנגיז הרמ"ז ז"ל ומשם ניכר כמה טעויות והשמטות וחלופים יש בהם"ל הגדפם ושם ראיתי בדפוס הלשון כתוב וצ"ע במקום ודו"ק אשר בדפוס וא"כ גם מז"ה עצמו העתיק דברי המקובלים וכתב וצ"ע כי אינו מוכן החשבון.

והנה ישנו עוד מלך בדרך זו אבל באופן אחר, דבאמת מחשבין אותיות התורה רק דמחשבין רק חלק הנעלם שבכל אות לדוגמא במקום אות א' אין מחשבין הא' רק אותיות ל"ף שהוא החלק הנעלם מאות אל"ף וכן באות ב"ת מחשבין רק ה"ת, מהלך זו יסודתה בס' ועבר הלוי (נדפס בשנת תר"ע). והוא בהסתמך על מאמר רז"ל (פסחים פ"ז ע"ב) דבעת שבירת הלוחות "אותיות פורחות באויר" - דהיינו שפרחו מהתורה חלק הנעלם

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

שבכל אות (ע"י להלן בדרך הששי), ועל פי מהלך זו יוצאות חשבון האותיות קרוב לס' רבוא, הרחוב במהלך זו כותב א' (בקובץ סיני קב"ו-קב"ז) עד שהעמידו על דיוקו ממש של ס' רבוא אותיות, והוא בצירוף יסוד מונח דעל אותיות מיוחדות כגון אותיות שיש עליהם נקודות ואותיות גדולות וקטנות, לכ"א מוסיפין עוד מספר א' עד שעולה החשבון למדויק, ואם קבלה הוא נקבל.

גם בספר עטרת ראש על העין יעקב הנ"ל ג"כ מזכיר ענין המילוי של אותיות המזכר בזה"ק, ומסיים וא"כ י"ל דששים רבוא אתוואן לתורה היינו כשיתמלא אותיות התורה אז יעלו לששים רבוא וכדברי הוזהר הנ"ל, ע"כ. ומשמעות לשונו דמחשב עצם האות עם המילוי, וזה ודאי אינו דהוא הרבה יותר מס' רבוא.

ועיין בחתם סופר (תשובה הנ"ל בקובץ תשרי סי' נ"ב) אחז צדיק דרכו בקודש לפי חשבון גימטריא וחילופי אותיות של הכ"ב אלפין של תורה יע"ש

הדרך השלישי

ז"ל ק' של התניא ז"ע בספרו ליקוטי תורה פרשת בהר (דף מ"ג עמוד ד') וס"ר נשמות ישראל הם ס"ר אותיות שבתורה, הגם שבכתב אין נמצא ס"ר אותיות בתורה, היינו מפני אותיות המשך שהם אותיות אהו"י שבכלל הנקודות שאינן בכתב אבל ישנן במחשבה, אך איזה מהנקודות הם אין ידוע וכו' [ובסוגריים מתבאר יותר, פ' שהוא ע"ד דאיתא בכתובות דף ס"ט ע"ב ינחם כתיב ופירש"י אין לך לומר פת"ח בשום אות אלא אם כן אל"ף או ה"א סמוכין לו, או ע"פ הנקודה שתחתיה והיא בא במקום אות כאלו כתוב ינאחם, עכ"ל, הרי שהנקודה שתחתיה באה במקום אות כאלו כתוב אל"ף או ה"א, וכן בוי"ו וי"ד, ולכן עם חשבון אותיות אלו שהיו צריך להיות רק שנקודות באו במקומן יש ששים רבוא אותיות בתורה ואיזה מהנקודות הוא אין ידוע לנו], ע"כ מס' ליקוטי תורה.

וכן הרחיד"א במדבר קדמות הנז"ל, כותב ויש אומרים כי הם אותיות שנשארו נעלמים בכח הקריאה כי כל חולם שורק קבוץ ראוי להיותם בוי"ו, וכל צירי סגול וחירק בוי"ד, ע"כ.

הדרך הרביעי

הפני יהושע (קידושין ל.) כותב וז"ל, אף שאין אני כדאי נ"ל דהדברים ג"כ כפשוטן דמאחר שמצאנו שמספר האותיות שבתורה ממש הן לא' ריבוא, א"כ שפיר מצינן למימר ג"כ שהן ס' רבוא עם התרגום שנמסר ג"כ כסיני כדאיתא במדרש ובספרים הקדמונים הרבה מאד וביחוד בס' של"ה בענין שנים מקרא וא' תרגום.

הדרך החמישי

עוד כותב הפנ"י, ועוד נ"ל לפרש בענין יותר מרווח שכל אות מאותיות התורה יש לה שני בחינות קדושות ממש, ענין שהכתיבה שנכתב באצבע אלקים, וענין קדושת הקריאה שדיבר הקב"ה עם משה וכדכתיב אחת דיבר אלקים שנים זו שמענו, וראין את <http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

הגשמוע, ושומעין את הנראה, ואמרינן גמי יש אם למקרא ויש אם למסורת, וראיה ברורה לדברי, שהרי כל אותיות שבתורה נאצלו מהשם הקדוש הוי"ה ב"ה ולא כשהוא נכתב הוא נקרא, וא"כ כל התורה כיוצא בה הכתיבה לחוד והקריאה לחוד, וא"כ שפיר מצינן למימר שעולין סמ"ך ריבוא, לא רבוא דכתיב וכ"ט דקריין, וכמה אותיות לרוב שאין ניכרין כלל במבטא ואין בהן אלא כחינת כתיבה כאותיות הוי"ה ואלפי"ן שבאמצע הכתיבה (והנחה), כן ג"ל נכון בעזה"י ואם שנית אתי תלין וה' הטוב יכפר בעדי, עכ"ל ק הפנ"י.

וביאר דברי הפנ"י הוא דבתורה בכל תיבה ותיבה שבה יש קרי וכתוב, וברוב הפעמים הקרי והכתיב הם שוין, רק דלפעמים מסורת הקרי שונה משל הכתיב כגון ישגלנה שקורין ישכבנה וכיו"ב, אבל עכ"פ מזה מוכח דבעצם לכל התורה יש מסורת על הקרי ועל הכתיב.

הדרך הששי

הרב חיד"א במדבר קדמות כותב, וראיתי בס' כף ונקי כת"י להחכם השלם החסיד קאליפה מלכא מק"ק אגאדיר שכתב ששמע דשער הנ' געלם ממשה רבינו ע"ה, ולכך יש גונ"ן בפרשת ויהי בנסוע לרמוז לנ' שערי בינה, וס' והיה בנסוע גדול בכל התורה ולא זכר ממנו כי אם פ"ה אותיות, ... והרב של"ה כתב דלמשה רבינו ע"ה נתגלה לו בשמים שער הנ' ובעגל נאבד, (וחזה הויה בליקוטי גורי האר"י זצ"ל על פסוק תכון תפילתי קטורת, שכתוב וז"ל ראויה היתה התורה שתהיה ששים רבוא אותיות ובגניזת האור הראשון נגנו שלישן העליון כמו שנתמעטו כנפי החיות, ונשארו מ' רבוא ותתקמ"ה כמספר הרקיעים שמת"ט עולה בהן והוא מארי משנה והוא גימט' תנן התם, ע"כ מס' מדבר קדמות, וצ"ע במש"כ דשליש חסר דהרי מנין שלפנינו מורה דחסר קרוב למחצה, ועי' בסמוך בל' הרמ"ע מפאנו מה שתירץ).

ולדרך זו יצוין גמי סיום דברי הפנ"י הנז"ל "ועוד יש לפרש על דרך מזה ומזה הם כתובים ואין להאריך", ע"כ.

ובמדרש תלפיות (ערך אותיות) כותב וז"ל, "נראה דבספר תורה של מעלה דיברו שהוא מששים רבוא אותיות", ע"כ.

ואעתיק לשון הרמ"ע מפאנו במאמר הנפיש (נרפס במאמרי הרמ"ע מפאנו תשלום לעשרה מאמרות, ח"ג פ"ה) והוא כעין דברי גורי האר"י ז"ל שהביא הרב חיד"א ז"ל, וכשם שהחוטא גורם היות הניצוץ הנאצל מסתלק למקורו, ומסתתר לבלתי הראות גבורתו בעולמות ההם, ככה יתעלמו הניצוצות וכו' הגורם המיעוט לכנפי החיות וכו' גם אותיות התורה אמרו

ד. נכון לציין לדברי מרן רי"ז הלוי על הרמב"ם הל' עביו"ז, ובספרו עה"ת ריש פרשת ואתחנן, דקריאת שם הוי"ה - אדנ"י אינו בגדר כל קרי וכתוב שבתורה שהוא מסורה בפנ"ע. דהקריאה שונה מהכתב רק דכאן יש הלכה מיוחדת הנלמד מקרא דזה שמי לעלם זה זכרי לדור דור, עיי"ש, ויש לעיין אם זה מתאים עם דברי הפנ"י, ודו"ס.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

עליהן שיש בהן חסרון יכול להמנות עד ששים רבוא, והנה יש בתוכינו איש תם וישר ה"ר משה בן יששכר שהי' ישע' משתבח בתפלתו במאמרו על הכשרים שכמותו איה סופר, וכבר קדמוהו הגאון ר' סעדיה במנין כל אות ואות מהאלפא ביתא אשר בכל המקרא, אך זה משה האיש ספר ושקיל כל פסוקי תנ"ך אחד לאחד למנין האותיות והתיבות והי' לפנינו בביהמ"ד והעיד מתוך הכתב כי אין בתורה אותיות כמספר זולתי ששים רבוא, וחצי בקרוב שכנגדן היו הרוגי נבואה כדאיתא בפרק הנזקין, והוא כוון מבהיל שלא ויותר הקב"ה על בטול תורה כדאיתא בירושלמי חגיגה, וסימנך ש"ה פזורה, פירש ש"ה סימן לשלש מאות וחמשת אלפים באותיות הנמצאות בנו פזורה, פירש לרצ"ה אלפים החסרים שהם כמספר אלפי"ם מלא בה' כפולה מצד הדין ההוא בגימ' אל חי וקיים שכנגדו בקליפה מלך הפכפך, ועדיין עורפים שלשה במלת פזורה לטעם שנוכח בסמוך.

וראיתי למי שכתב שאותיות התורה עמדו על שתי ידות ממנין ששים רבוא כדי להשוות מיעוטן לכנפי החיות כי משש כנפים לאחד עמדו על ד', אבל אין דברי מפרש זה חולקים על המציאות, אלא כל דמיון מפלגא שתי ידוות קרי ל', והוא דרך הגמ' וכו' ואף כנפי החיות היו בסוף שלש בהלכתן והרביעית אפי' טפה שכן ארבעה פנים לאחת וכנפי הכרוב זוטרי נינהו, עכ"ל הרמ"ע מפאנו.

והנה בס' המקרא והמסורה מביא מס' מאור ושמש להמקובל ר"י קורייט (ליורנו תקפ"ט) שמרכיב פי' זו עם דרך השני ודרך הרביעי, וז"ל וכבר נתעורר בזה מו"ר זקנו ר"מ פה עמוד הימיני הרב המובהק הדר החסידים כמוה"ר ו' מלכא זצוק"ל בספרו הבהיר כף ונקי כ"י ושם האריך למעניתו והעלה דג' הטעמים שנתנו המפרשים בזה הענין כולם עולים בקנה אחד שהאותיות שחסרנו לששים ריבוא הוא שער החמשים שנעלם ממרע"ה, והוא נרמז בספרים שנתגלו או החשבון מלא, או ע"י האותיות נחשבים לב' ולג' עכ"ד.

היינו דבעצם יש חלק בתורה שנעלם וזה הוה בחשבון ששים רבוא, רק דאף בתורה שלפנינו עכ"פ מרומז הוא בא' מב' אופנים או ע"י חשבון מילואי האותיות בדרך השני, או ע"י הרכבת האותיות (כדרך החשי"י). [ובע"ז הוא מה שהבאנו לעיל סוף דרך השני מספר ועבד הלוי עיי"ש].

הדרך השביעי

שמהשביין כל המקומות שבס"ת דמדינא צריך להיות פגוי, כגון שיעור ט' אותיות שבין פרשה לפרשה הן פתוחות הן סתומות, וחלל אות א' בין כל תיבה ותיבה, וד' שורות פגויות שבין כל חומש וחומש, מקומות החלקים שבשירת או יסוד והאזינו, ושיעור הגליון שהוא למטה ד' אצבעות ולמעלה ג', ובין כל דף ודף ב' אצבעות, שכל אלו מקומות החלקים נצרכים לבשרות הס"ת, ובהצטרפם יחד אולי יעלה לחצי כתב של הס"ת, וא"כ שפיר יתכן לפנינו עוד חשבון של ששים רבוא אותיות שחורות עם אותיות לבינות (מהלך

זו כתוב בספר הממרא והמסורה. ובעוד איזה מאמרים).

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

הדרך השמיני

כ"ק מר"ן אדמו"ר זצ"ל תירץ (בדרשה ל"ג בעומר ה' תשנ"ט לדגל התחלת כתיבת ס"ת לזכות כ"ק אביו כ"ק אדמו"ר זצ"ל) עפ"י הדין דאותיות הם"ת צריכין להיות מוקפין גויל, היינו דכל אות מהתורה צריך שיהיה הכתב (אש שחורה) מוקף, ואות הגויל המקיף (ע"ג אש לבנה), וביאר בנועם שיה דאצל כלל ישראל יש כאלו הדבקים בתורה ועבודה ושורש נשמתם הוא מאותיות הכתב עצמן, ויש מחזיקי התורה שאינם לומדים בעצמן רק מסיעין ללומדי תורה, ושורש נשמתם הוא מההיקף גויל המכשיר את האות, ובוה פ"י מרן לישנא דקרא אצל אלדד ומידד (במדבר י"א, כ"ו) "והמה בכתובים" היינו ששורש נשמתם של אלדד ומידד היו מאותיות הכתב, ובוה פירש נמי קרא (דברים ל"ב, מז) כי לא דבר ריק הוא מכם - ודרשו בירושלמי (פאה פ"א מ"א) ואם ריק הוא מכם, היינו אם שורש נשמתכם הוא מחלק אותיות הריקים ולא מאותיות הכתב תדעו נאמנה שמכם הוא, כיון שאינכם מעצמיכם מהעוסקים בתורה ועבודה, עכ"פ לפי"ז נמצא דמחשבין אותיות התורה לחשבון כפול, אותיות הכתב ואותיות הגויל, וא"כ שפיר יש לתורה יותר מס' רבוא אותיות, ועל היתרון נאמר כי אין אנו בקיאין בהסרות ויתירות.

הדרך התשיעי

לדרך זו כווננו גדולים וטובים דמחשבין כל אות לכמה אותיות - ועל מהלך זו נרחיב הדיבור באורך, הראשון שדרך בדרך זו הוא בס' שמע שלמה (אלגאזי) עה"ת (אמסטרדם שנת ת"ע) בהתחלתו בהקדמת המו"ל ר' שמעון כ"ץ זצ"ל, ובא"ד כותב זצ"ל ואגב אתרין מה שהקשה לי א' מהסופרים שסופרים אותיות התורה ה"ה גיסי התורני מה"ו יצחק סופר זלה"ה על הא דאמרינן ישראל ר"ת י"ש ש'שים ר'בוא אותיות לתורה, הא לא הוי כולי האי רק החצי בריוח, והשבתי לו על פי מה שכתב בלבוש התכלת ס' ל"ו כי תמונת האותיות הם הא' תה' דומה לשני יודין ו"ו, והב' דומה לד' בתוך ו', והג' לו' וי', והד' לשני ווי"ן יעוין שם סודם והו' והז' הם רק אות אחת וא"כ לפי חשבון הג"ל הם ששים רבוא אותיות לתורה ומנתי איזה פרשיות לפי חשבון הג"ל ומצאתי מכוון הדבר, ולפי דרך זה לא תקשה על הא דאמרינן נקראו ת"ה סופרים לפי שהיו סופרים האותיות שכתורה והיו אומרים ו' דגחון אמצע האותיות, קשה מה שבחם שהיו סופרים האותיות וכי מי שאינו ת"ה לא יוכל לספור אבל לפי"ז בוודאי צריך ת"ה מקובל שידע סוד האותיות לידע איזה אות מתחלק לשנים או לג' אותיות או איזה באחדותו עומר, ע"כ מהקדמה הג"ל (הביאו בקיצור החיד"א במדבר קדמות).

וכן מצאתי בב' מקומות בספרי רבי צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל זצ"ל בספרו פרי צדיק ריש פרשת שמות (מכתי"ק) ומה שאמרו ס' רבוא, אף שאין ס' רבוא אותיות בתורה כידוע, רק שכל אות מחובר מאותיות כמו ל' מ' הם כ"ו, צ' הוא ג' ו', ש' ג' ווי"ן, א"ב' יודי"ן ובאמצע ו', וכדומה, והגם דגם בזה אין החשבון מכוון ס"ר, אבל תפסו המספר ס' רבוא <http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

שהיו בדור המדבר מקבלי התורה, ע"כ, ובפרי צדיק לפ' שקלים אות א' כותב בזה"ל, כידוע דשורש נפשות ישראל הוא מהתורה ס' רבוא דדור המדבר הם מתורה שבכתב, וע"כ איתא במדרש דאלו ה' חסר א' מהם לא נתנה תורה דה' חסר אות א' "או חלק מאות הפוסל" והם"ת פסולה בחסרון אות ואפילו קוצו של י' מעכב, ע"כ, (והנה דבריו הקדושים כאן הם אולי באופן אחר קצת, דכל נשמה יש לו אחוזה בכל חלק מחלקי האות המעכבין לכשרות האות ואף קוץ של י' נחשב לאות בפנ"ע - היינו כל אברק שבאות המעכב נחשב לאות בפני עצמו, ודו"ק), ודרך זו כ' נמי בס' עטרת ראש (על העין יעקב).

ודרך כו כוון גם המחבר ספר משנת אברהם מדעת עצמו, וז"ל אמר אברהם לענ"ג שי"ל דמ"ש ס"ר היינו ע"פ התמונה, שיש כמה אותיות מורכבים מן ג' אותיות כמו אלף מורכבין יו"ד וי"ו יו"ד או דל"ת, ושאר אותיות כה"ג, הגם שאין החשבון עולה לפי תמונת ברוך שאמר ובית יוסף מלבוש וש"ע דבי רב, אבל עולה יפה לפי תמונת בעל שערי גן עדן ותולדות יעקב, וא"כ אחר החשבון הצדק לפי תמונתם, יבוא עוד רצ"ה אלף תשע"ו (295,776) ומכבר יש ד"ש אלפים תת"ה, סך הכל ס"ר תקפ"א = (600,581), והא דיש יותר מעט לא דקו כמו שכתבו לעיל ס"ר מה', או ס"ר ס"ה, והבן, עכ"ל בפנים, ובהערה י' מפרש החשבון בפרטיות, ולא אעתיקו בפרוטרוט רק אזכיר הרכבת כל אות, אותיות א' ב' ג' ה' ח' פ' ש' - כל אלו מורכבים מג' אותיות, אותיות ד' ו' ט' ל' מ' צ' ק' ת' - כל אלו מורכבים מב' אותיות, ושאר האותיות נחשבין רק א', וכתב שם עוד - או צא מכאן אות ג' וחשבו אותו רק מורכב מן ב' אותיות, והכנים אות צ' פשוטה שהוא ג"כ ב' אותיות כמו צ' כפופה, וי' עולה אלף נו' (1,057), ויהיה סך הכל ס"ר פחות תע"ה (599,525), וזה אפשר משום דלא בקאי בחסירות ויתרות, עכ"ל המשנ"א, ותמוה קצת למה לא יחשוב אף ה' סופית לב' אותיות, ואולי אף ס' סופית, יחשוב לב' אותיות.

ובספר אמת לעקב (להגרי" קאמענצקי זצ"ל ר"י תורה ודעת) בסופו עשה חשבון לפי רוחב האותיות, היינו דהחשבון של ששים רבוא הוא דמחשבין לפי רוחב יודי"ן והיינו דמחשבין אותיות א' ט' מ' ס' פ' ה' ש' כמו ג' אותיות, ורק אותיות ג' ו' ז' י' ג' נחשבין כאות אחת, ואידך אותיות נחשבין כמו ב' אותיות - והסך הכל מכל החשבון עולין כג' אלפים ותקמ"ה פחות מם' רבוא (576,452).

ואני הצעיר הכותב בקובץ עין חיים, חשבתי אותיות המורכבות עפ"י האלפא ביתא (ומה שלא מפורש באלפא ביתא לקחתי מהמבואר בלבוש או"ח סי' ל"ו) ומצאתי החשבון מדויק יותר מחשבוננו של בעל המשנת אברהם זצ"ל, שנטה מהאלפא ביתא.

ה. ובענין זה מהראוי להעתיק מלשון קדשו של הגר"א ז"ל בהגהות לתיקוני זוהר חדש תיקון ל"ד ד"ה עומר לגלגולת, ח"ל לכל א' יש שורש בתורה במש"כ ששים רבוא אותיות לתורה ולישראל, וכל א' יש שורש "או באות או בכו אות בנקודה ותג" כפי גודל נשמתו. עכ"ל. <http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

ואם שגיתי ה' הטור יכפר, ובוה החלי בעוהש"ת:

אות א'	אות י'
יש בתורה 27,036 והוא מורכב מאותיות יו"י הרי עוד 54,114.	יש בתורה 31,530 אינו מורכב.
אות ב'	אות כ'
יש בתורה 16,344 והוא מורכב מאותיות ד"ו הרי עוד 16,344.	יש בתורה 8,610 מורכב (להאלפא ביתא בשם הרוקח) מאותיות ו"ו הרי עוד 8,610.
אות ג'	אות ד'
יש בתורה 2,109 ואינו מורכב מאותיות רק מחוליות ע"י באלפא ביתא.	יש בתורה 3,330 לא מוזכר בלבוש וא"ב שהוא מורכב.
אות ד'	אות ה'
יש בתורה 7,032 והוא מורכב מאותיות ו"ו הרי עוד 7,032.	יש בתורה 21,360 מורכב מאותיות כ"ו הרי עוד 21,360.
אות ה'	אות ו'
יש בתורה 28,052 והוא מורכב מאותיות ד"ו הרי עוד 28,052, ועצם ה' שבתוך הה' מורכב מב' ווי"ן א"כ יש עוד 28,052.	יש בתורה 14,472 מורכב מאותיות כ"ו הרי עוד 14,472.
אות ו'	אות ז'
יש בתורה 30,363 אינו מורכב.	יש בתורה 10,623 בלבוש מבואר דהוא מורכב מאותיות כ"ו, וא"כ יש לנו עוד 10,623.
אות ז'	אות ח'
יש בתורה 2,198 אינו מורכב (ע"י אלפא ביתא).	יש בתורה 9,854 מורכב מאותיות ז"ו הרי עוד 9,854.
אות ח'	אות ט'
יש בתורה 7,187 מורכב מאותיות ז"ז הרי עוד 7,187.	יש בתורה 4,287 אינו מורכב.
אות ט'	אות י'
יש בתורה 1,802 מורכב מאותיות כ"ז הרי עוד 1,802.	יש בתורה 1,833 מורכב מאותיות כ"ו הרי עוד 1,833.
אות י'	אות י"א
יש בתורה 11,247 מורכב מאותיות זו"ן הרי עוד 22,494.	יש בתורה 1,802 מורכב מאותיות כ"ז הרי עוד 1,802.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

אות ק'

יש בתורה 4,694 מורכב מאותיות כ"נ
הרי עוד 4,694.

אות פ'

יש בתורה 3,975 מורכב מאותיות כ"ו
הרי עוד 3,975.

אות ר'

יש בתורה 18,125 אינו מורכב.

אות ה'

יש בתורה 834 בלבוש כ' דהוא מורכב
מאותיות ק"ו הרי עוד 834.

אות ש'

יש בתורה 15,596 מורכב מאותיות וי"נ
הרי עוד 31,192.

אות צ'

יש בתורה 2,925 והוא מורכב מאותיות
ו"נ הרי עוד 2,925.

אות ת'

יש בתורה 17,949 מורכב מאותיות ד"ו
הרי עוד 17,949.

אות ין'

יש בתורה 1,097 בלבוש כ' דהוא מורכב
מאותיות י"ן הרי עוד 1,097.

סך הכל 599,550.

הרי דהסר לנו מס"ר רק ת"נ וע"ז שפיר י"ל דאין בקיאין בחסירות.

קורא יקר! בחון דברינו והעמידהו בכור ההבחנה.

"תם ולא נשלם"

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה